

ORA DE LECTURĂ

clasa a IV-a

Cuprins

I. Universul copilăriei

1. *Dumbrava minunată*, de Mihail Sadoveanu 3
 2. *Un om năcăjit*, de Mihail Sadoveanu 11
 3. *Un șmecher la lecție*, de Mircea Sântimbreanu 17
 4. *Marea, o apă folositoare*, de Marin Sorescu 21

II. Poezii închinat anotimpurilor (toamna)

1. *Toamna țesătoare*, de Vasile Alecsandri 24
 2. *Sfârșit de toamnă*, de Vasile Alecsandri 28

III. Minunata lume a basmelor

1. *Povestea lui Harap-Alb*, de Ion Creangă 30
 2. *Făt-Frumos din-Lacrimă*, de Mihai Eminescu 41

IV. Din lumea celor care nu cuvântă

1. *Căprioara*, de Emil Gârleanu 56
 2. *Mărinimie*, de Emil Gârleanu 59
 3. *Fram, ursul polar*, de Cezar Petrescu 62

V. Povestiri cu tâlc

- Moștenirea*, de Petre Dulfu 69

VI. Lecturi închinat anotimpurilor (iarna)

1. *Iarna*, de Vasile Alecsandri 74
 2. *La săniuș*, de Ion Agârbiceanu 77

VII. Texte închinat marilor sărbători creștine (Crăciunul)

1. *Pomul Crăciunului*, de George Coșbuc 85
 2. *În ajunul Crăciunului*, de Alexandru Vlahuță 88

VIII. Povestiri și legende despre trecut

- Condeiele lui Vodă*, de Dumitru Almaș 91

IX. Fabule

- Vulpea și țapul*, de Esop 95

X. Călătorii minunate

- Călătoriile lui Gulliver*, de Jonathan Swift 97

XI. Frumusețile patriei

- De-a Delta Dunării*, de Marin Sorescu 104

XII. Povești nemuritoare

1. *Izvorul fermecat*, de Călin Gruia 107
 2. *Prințul fericit*, de Oscar Wilde 113

XIII. Poezii închinat anotimpurilor (primăvara)

- Primăvara*, de George Topârceanu 121

XIV. Sărbători creștine (Paștile)

- Hristos a Înviat*, de Aurelia Pop 124

XV. Copii de pretutindeni

1. *Prinț și cerșetor*, de Mark Twain 127
 2. *Colegul meu, Coretti*, de Edmondo de Amicis 135

XVI. Vis de copil

1. *Micul Prinț*, de Antoine de Saint-Exupery 144
2. *Peter Pan*, de James Matthew Barrie 146

XVII. Oameni de seamă

- Alfred Nobel, un mesager al păcii*, de Mihail Drumeș 153
Cuprins 156

III. Sfat cu Sora-Soarelui

Vremea era pe la toacă, dar căldura era încă în toi și juca rotind ca răsfrângerile unei ape tainice pe deasupra caselor adormite. Ulița ridica, pustie și singuratică, spre strălucirea asfințitului. Clopote începură a bate dulce și trist, de la bisericile târgului. Fetița se opri o vreme în loc, ascultând.

— Așa sunau clopotele și atunci... șopti ea cu ochii duși.

Cei doi tovarăși trecură domol pe cărarea din marginea uliții până sus în deal, la plopul lui Mihalcea. Acolo Lizuca se opri și băgă de seamă că s-a isprăvit cenușa.

— Patrocle, ce facem noi acum? întrebă ea pe cățel.

Patrocle își scutură urechile mari și o privi țintă:

— Nu știu, stăpână.

Prin plopii tremurători străbătu un freamăt prelung. Duduia Lizuca zise:

— De aicea trebuie să apucăm pe drumușorul de la stânga. Chiar și frunzele se-ntorc într-acolo. Pe urmă, avem să trecem printre livezi și prin dumbrava Buciumenilor – și îndată dăm de căsuța bunicilor. Dacă am isprăvit cenușa, mergem până acolo și înapoi nu ne mai întoarcem. Acolo nu ne bate nimeni și bunicuța are să plângă și are să se bucure că am venit. Pe tine te dor picioarele, Patrocle?

— Nu.

— Nici pe mine. Hai să mergem. Uite, Patrocle, pe aicea drumul e mititel și îngust, da-i mai frumos decât în târg. Și la dreapta, și la stânga, s-au adunat păpușoi. Se mișcă și sună ca niște săbii. Dar eu nu mă tem. Ei ne îndeamnă înaintea și ne pot apăra de multe jivine rele. Vezi tu? Păpușoii au și împărăteasă, Patrocle. O floare mare și mândră: bunica zice că o cheamă Sora-Soarelui. Să ne oprim aici, lângă ea. Ce mai faci mata, Sora-Soarelui?

Floarea cu coroana aurie se clătină lin spre copilă, la adierea vântului.

— Îmi pare bine că te găsesc înaltă și frumoasă, urmă Lizuca. Noi ne ducem la bunicuța și la bunicul.

— Foarte bine, aprobă floarea-soarelui.

— Căci acasă nu mai putem sta. Tata a bătut din picior la bunici și nu mă mai lasă la dâșii. Și când era tata acasă, mămica se sfădea cu dânsul; țipa subțire, cerea să vândă livezile și pădurea. Tata nu voia și zicea că sunt ale mele, rămase de la mama. Iar mămica tropăia mărunțel și se uita holbat și a căzut pe scaun leșinată; și tata a sărit și a

stropit-o cu apă. Pe urmă tata s-a dus; iar mămica mă tot bătea, dar eu nu plângeam. Mă strecuram la Patrocle, în cușca lui, și stam acolo ascunsă și mă gândeam la mama, care s-a dus și nu s-a mai întors. Mama mea a murit, Sora-Soarelui!

Floarea lăasă să cadă deasupra copilei două petale ca niște fluturi de lumină și clătină întristată din cap.

— Așa-i că pe aici e drumul la bunicii mei? Atunci hai să mergem, Patrocle, că altfel întârziem.

La doi pași de duduia Lizuca, cățelul scurma ușurel cu o labă un mușuroi de furnici, apoi își vârî botul în el, mirosind. Îndată începu să scuture din cap și să pufnească țopăind la dreapta și la stânga.

Lizuca începu a râde:

— Vezi, Patrocle, dacă nu le dai pace, ele te mușcă. Stăi cuminte, să ți le iau de pe bot și să le dau drumul în iarbă. Nu știi mata că aici este și împărăteasa furnicilor? Și dacă avem nevoie de dânsa îndată vine să ne ajute, cu toate furnicile ei. Așa. Uite paiul. Hai să mergem. Rămâi sănătoasă, Sora-Soarelui.

IV. Unde s-arată Sfânta Miercuri

Coborâra printre livezi, unde adiau miresme calde de cimbrisor și ceară. Garduri foarte înalte de nuiele, cu streășină de spini, se ridicau la dreapta și la stânga. Și sălcii bătrâne, cu forme ciudate, își mișcau domol pletele argintii. Lizuca știa că sălciile astea sunt oameni și dihăanii înțeleniți din veacuri vechi de o vrajă. Le privea cu sfială și le asculta cum oftează și cum șoptesc.

Drumul celor doi tovarăși mai întârzie o vreme lângă o adunare liniștită de gănganii mărunte și roșii, punctate cu negru.

— Patrocle, acestea-s vacile-Domnului, zise fetița.

— Știu, dar haide să mergem, că acuși sfințește soarele, răspunse cățelul.

— Mergem, Patrocle, nu te supăra. Uite, pe coasta de dincolo se vede dumbrava. Acuși ajungem.

Era în juru-le tăcere și singurătate; și-o lumină dulce se cernea printre crengile sălciilor. Nu se auzea nici lătrat de câne, nici chemare de pasere. Parcă intraseră în ținutul unui basm... deasupra, departe se pleca cerul albastru spre dumbravă, curgând ca o apă; și-o împărătească pajură plutea pe talazul acela, cu aripile neclinitite.

Dar deodată, la o cotitură, răsări ca din pământ o babă mărunțică și mohorâtă, cu ochii mititei și cu nasul coroiat. Venea încet spre cei doi tovarăși, sprijinindu-se într-un toiag alb. Patrocle ciuli o clipă urechile, mârâi ușor, apoi rămase cuminte lângă Lizuca.

La doi pași de copilă, bătrânica se opri și deschise o gură fără dinți, cu buzele uscate și supte. Întrebă clătinând din cap:

— Așa-i că te duci la bunicuța?

Lizuca o privi uimită. De unde știa bătrâna că ea și cu Patrocle se duc la bunicuța? Apoi înțelese și zâmbi:

— Așa-i că mata ești Sfânta Miercuri? vorbi ea fericită. Până acum nu te-am văzut niciodată, dar acuma te cunosc. Unde ți-i cățelușă cea cu dinți de fier și cu măselele de oțel?

Sfânta Miercuri răspuse zâmbind:

— Am lăsat-o acasă, să-mi păzească gospodăria.

— Da? îi răspuse Lizuca. Noi nu ne temem de dânsa, că suntem oameni buni. Sărut mâna, Sfântă Miercuri, acuși asfințește soarele și Patrocle se teme să nu întârzim.

— Du-te, puiu' babei, îi răspuse bătrâna punându-i mâna în creștet. Mata ești o copilă orfană și necăjită.

Cei doi tovarăși trecură înainte. Sfânta Miercuri rămase o clipă uitându-se după ei. Parcă stătea în cumpănă, nehotărâtă. Apoi, apucă la deal, și, cu destulă greutate, trecu pârleazul unei grădini. Lizuca și Patrocle grăbiră pasul. Livezile rămăseseră în urmă și ei ajunseră în fundul văii, la o punte de lemn și la un pârâu care clipea și gălgâia prin ierburi și printre maluri înalte de humă.

Broaștele care stăteau de pază la punte săriră în apă, una după alta. Lizuca se opri, cu inima bătând; apoi, văzând că Patrocle rămâne nepăsător, înțelese că nu-i nici o primejdie.

— Eu, cu Patrocle, nu mă tem de nimica, murmură Lizuca și trecu puntea.

Văzu o clipă în apă o fetiță fantastică și un cățel ciudat. Și fără să se mire prea mult, intră în iarba dumbrăvii.

Mesteceni, plopi și ulmi se ridicau la deal pe costișă, cu ramurile încurcate și neclintite în vârvoarea asfințitului. De acolo de sus, curgea parcă pe sub arcurile ramurilor un păinjenis de ape trandafirii. Și, în tăcerea poienitelor, pe un gheb de pădureț bătrân, o ciocănitoare vesti sosirea drumeților.

Ca și cum erau așteptați, păsărele mărunte apărură legănându-se pe vârfuri mlădioase de sânger. Priveau pe Lizuca cu ochișori ca vârfuri de ace, și-o întrebă toată deodată ce caută în împărăția lor.

Însă Patrocle era acolo. Ridicându-se pe picioarele de dinapoi, hămăi la ele de două ori și le amenință cu laba.

Râzând mărunțel, păsărele se făcură nevăzute. Dar în furca unui mesteacăn apărură alt stăpân al locului: un mierloi mirat, care se uita la fetiță când cu ochiul drept, când cu cel stâng. Era negru și cu ciocul galbăn. Și cu mare îndrăzneală strigă înspre Lizuca, cu glăscioru-i de fluier:

— Chiorchioșeto, hăi!

„E cam obrăznicuț dumnealui...” gândi Lizuca. Și-l întrebă cu blândeță:

— Ce ți-am făcut eu matale, de spui că-s urâtă și încrucișată? Eu sunt o fetiță necăjită și mă duc la bunicii mei.

Mierloiul sări pe o crenguță mai apropiată, privi blând pe fetiță și ciripi moale în gușă:

— Lizucă... Lizucă...

Fetița începu a râde. Patrocle se năpusti asupra mesteacănului și mierloiul săgetă prin păienjenișul de aur spre tainițele dumbrăvii.

V. Duduia Lizuca găsește gazdă bună în Dumbravă

Îndată ce soarele scăpătă după culme, luna, alungată de pe tărâmul celălalt, ieși în răsărit la marginea dumbrăvii.

Niciodată Lizuca nu văzuse luna așa de aproape și așa de mare. O neliniște i se furișă în suflet. Spre asfințit, în fundul pădurii, clipeau încă fire de jar spuză; într-acolo se strecurau nesimțit cele din urmă păsărele, dându-i bună-seara. Și cu toate că spre răsărit se înroșea luna și creștea lumina, peste pâcla ogoarelor, în pădure o umbră tainică și deasă se întindea, izvorând din văi și cotloane necunoscute.

Lizuca se simți puținel înfricoșată.

— Ce ne facem noi, Patrocle? întrebă ea pe cățel. Drumul nu se mai cunoaște.

Prin ușoara întunecime viorie, cățelul îi atinse mâinile cu botul și o privi amical. Cu Patrocle lângă dânsa, n-avea de ce se teme. Asta o știa foarte bine duduia Lizuca.

— Patrocle, îi zise ea, eu știu că tu ești cățel vrednic și viteaz; dar ce ne facem noi dacă ne-om rătăci în pădure? Acu ar fi mai bine să cioplim o toacă de lemn de tei și s-o aninăm într-un vârf de copac. Când bate vântul, toaca sună și bunicii ne caută și ne găesc. Dar nu putem face toacă, pentru că nu am luat cuțit de-acasă.

— Se-nțelege, răspuse Patrocle, fără cuțit nu facem nici o ispravă.

— Atuncea ce-i de făcut? Iaca, în cer, Dumnezeu a aprins lumânările, dar cărarea tot nu se zărește. Așa nu putem sta. Eu zic să căutam un culcuș.

— Asta-i lucru prea ușor, răspuse Patrocle

— Bine; atuncea hai să mergem. Dar cui putem noi cere găzduire într-o noapte ca asta și în așa singurătăți?

Cățelul porni înainte, adulmecând prin iarbă. Copilița băgă de samă că de o parte și de alta a cărării florile își plecaseră capetele și dormeau. Într-un colț de umbră, îi apără o luminiță.

— Acolo trebuie să fie o căsuță pentru noi, murmură duduia Lizuca.

Apropiindu-se de lumina licuriciului, cunoscă că se află lângă o scorbură de răchită bătrână. Pletele lungi ale ramurilor cădeau către ea și se clătinău alene.

— Asta-i o casă foarte bună, mormăi Patrocle.

Atunci Lizuca își ceru voie de la răchită:

— Mătușă răchită, șopti ea cu sfială, ne dai voie să intrăm în casă la mata?

Răchita o mângâie lin și îi dădu drumul în scorbură.

— Aicea-i foarte bine, Patrocle, grăi fetița cuibărindu-se. Văd că este saltea și pernuță de mușchi. Mă învelesc cu paltonașul și-mi pun bereta-n cap și pot dormi împărătește. Uite, este loc și pentru tine.

Cățelul intră și el în scorbură, pe fereastră, și se ghemui lângă copilă.

Lizuca începu iar a vorbi încet:

— Patrocle, eu cred că nu trebuie să ne temem de mama pădurii. Aici îs locuri curate... sfânta Miercuri stă aproape. Știi de ce mă tem eu?

— De ce te temi?

— De bursuc. Am auzit că bursucu-i foarte rău.

— N-are decât să vie, mormăi cu dispreț Patrocle, am eu ac de cojocul lui!

Chiar în acea clipă, Lizuca dădu un țipăt. O umbră răsărise într-o dâră de raze, țupăind către scorbură. Din când în când se oprea, se înălța și mișca două coarne lungi și drepte.

Lizuca abia putu să îngâne cu spaimă:

— Iaca bursucul, Patrocle!

Cu un lătrăt scurt, Patrocle se și repezise. Cornițele fantezmei căzură. Lizuca o mai văzu numai o clipă prăbușindu-se năpraznic spre tufărișuri.

— Știam eu că Patrocle nu se teme de nimica! zâmbi ea.

Se auzi glasul cățelului țâhnind răsunător în pădure.

— Patrocle! strigă fetița; nu mă lăsa singură. Și scoțând capul din scorbură, duduia Lizuca așteptă, în tăcerea cuprinsului, întoarcerea tovarășului ei. Îl auzi, într-un târziu venind, tip-tip. Intră gâfâind și se cuibări lângă ea. Apoi mormăi nemulțumit:

— N-a fost decât un iepure!

— Grozav se teme de mata! îi zise Lizuca cu admirație, mângâindu-l.

În dumbravă se făcuse deplină tăcere și un întuneric tainic, prin care totuși ochii vedeau cu ușurință. În tăcerea aceasta, un greieruș începu să țârâie melancolic, aproape. Lizuca îl ascultă atentă.

— Cântă frumușel, șopti ea.

— Da, dar nu prea mă lasă să dorm, mormăi Patrocle.

— Nu știu de ce, dar mie nu mi-i somn deloc. Așa-i de frumos și de bine... Eu n-am cunoscut niciodată dumbrava asta. Acum văd că-i o pădure ca-n poveștile pe care mi le spunea mama... Nu mai sună greierul. A tăcut.

— A făcut foarte bine, îngână somnoros Patrocle.

Tăcu greierușul. După el o privighetoare își umflă de câteva ori glasul, pe un vârful de smicea, într-o rază de lună.

— Asta ce-i? întrebă cu mirare fetița. Patrocle nu-i răspunse.

Dumbrava rămase iar tăcută în fumul ei de lumină, ca într-un vis. Și duduia Lizuca înțelegea că în farmecul acela are să se întâmple ceva deosebit. Și aștepta cu inima bătând și cu ochii ațintiți.

Și deodată clipiră candelile verzi de licurici în două șiraguri și văzu pajiștea de flori deschisă către un părete de stâncă, între doi mesteceni bătrâni. În lumina verzie, fără zgomot, o ușă de cremene se mișcă și se dădu la o parte, și din întuneric de peșteră apărură minunată arătare. Erau niște omușori mititei, numai de două palme de la pământ. Le luceau fețele și ochii de zâmbet.

Fetița voi să-i numere.

— Nu se cade să ne numerim! se auzi o voce subțirică. Să știi că suntem șapte!

Și duduia Lizuca nu-i numără; și știa că sunt șapte prichindei. Și veneau încet cătră ea prin dumbrava fermecată, printre candelile licuricilor; și parcă ei singuri străluceau de lumină.

În frunte păseau un bătrânel ș-o bătrânică, cu plete albe și cu obrazurile rumene, îmbrăcați în straie de mușchi. După ei, patru prichindei cu bărbi cărunte purtau un pătuț de mlajă împodobit cu cicori și sulcină. Și pe pătuțul acela, pe un tronșor de piatră, sta o domniță mai mititică decât toți și bălaie ca grâul. Avea pe cap cunună de maci sălbatici și era îmbrăcată într-o haină lungă de coloarea pietrei de rubin.

Inima dudui Lizuca bătea tot mai tare.

— Vă cunosc, șopti ea cu nespusă fericire; v-am văzut la bunici acasă, într-o carte veche, pe care o cetea mama când era ca mine.

EXERCIȚII

1. Care sunt personajele întâlnite în textul propus?

---

2. Stabilește traseul parcurs de Lizuca! (sugestie: Poți să-l reprezinți și printr-un desen itinerariu.)

3. Precizează intervalul de timp în care are loc acțiunea din cele trei fragmente citite.

---

4. Ce îi povestește Lizuca Florii-Soarelui?

---

5. Ce o întreabă Lizuca pe Sfânta Miercuri?

---

6. Identifică în text descrierea:

- dumbrăvii;
- a Sfintei Miercuri;
- a licuricilor.

7. Găsește sensurile apropiate pentru cuvintele de mai jos, raportându-le la context (sugestie: poți consulta DEX-ul pentru a afla și alte sensuri ale cuvintelor).

a se sfădi = _____	tovarăși = _____
dihăanii = _____	talaz = _____
găzduire = _____	năprasnic = _____
a se isprăvi = _____	freamăt = _____
a gălgâi = _____	vâlvoare = _____
ațintit = _____	a îngâna = _____
spuză = _____	ispravă = _____
toacă = _____	pârleaz = _____
a se cuibări = _____	a se holba = _____
mlădios = _____	a anima = _____
a pufni = _____	

8. Explică înțelesul expresiilor:

- se făcură nevăzute = _____
- stătea în cumpănă = _____
- trecu pârleazul = _____
- la doi pași = _____
- nu le dă pace = _____
- a bătut din picior = _____
- o privi țintă = _____

9. Povestește pe scurt, în cinci-șase rânduri, conținutul fiecărui fragment dat.

---

10. Scrie în fiecare casetă câteva însușiri morale ale Lizucăi și ale lui Patrocle, din fragmentele indicate:

Lizuca

Patrocle
